

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το κωμικό και η Ποιητική της Ανατροπής

Ενότητα 8

Παρωδία I: Θεωρητική προσέγγιση

Κατερίνα Κωστίου
Τμήμα Φιλολογίας

ενότητα 8

«Βατραχομομαχία»: Σχέδιο του Γιώργου Τσακίρη

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%92%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%87%CE%BF%CE%BC%CF%85%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1.jp>

Παρωδία Ι: Θεωρητική προσέγγιση

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ 8

Σκοπός της ενότητας 8 είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τον σύνθετο όρο παρωδία και τις διαφορετικές προσεγγίσεις του σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ 8

- Η σύγχυση της κριτικής
- Η εξέλιξη του όρου
- Τα κίνητρα της παρωδίας
- Η σχέση της παρωδίας με συναφείς όρους
- Βιβλιογραφία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ 8

Η ενότητα 8 ασχολείται με την ιδιαίτερα σημαίνουσα για την εποχή μας έννοια της παρωδίας. Συγκεκριμένα σ' αυτήν την ενότητα επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή του όρου, προσδιορισμός των χαρακτηριστικών που έχουν διχάσει την κριτική και ανάλυση της σχέσης της παρωδίας με συναφείς όρους (μπουρλέσκο, pastiche κτλ.).

Συγκεκριμένα η ενότητα αυτή έχει στόχο τη συνειδητοποίηση των διαφορετικών οπτικών που έχουν υιοθετηθεί σε διαφορετικές εποχές αναφορικά με τον όρο παρωδία.

Η σύγχυση της κριτικής

«Η διογκωμένη παρωδία δεν έχει οπισθοβουλίες: όντας καθαρά αρνητική, δεν υιοθετεί από το θύμα της παρά τον ρυθμό ομιλίας, τα ρούχα ή τις γκριμάτσες, για να προκαλεί το γέλιο εις βάρος του. Είναι περισσότερο ηθοποιός παρά φιλόσοφος. Πρόκειται για ειρωνεία χονδροειδή, φαιδρή και κυνική, μια σάτιρα αποπροσανατόλιστη που η ηρωική και κωμική της γελωτοποιία παραμένει χωρίς σημασία».

Vladimir Jankélévitch (1936)

Η εξέλιξη του όρου

Αρχαία Ελλάδα και Ρώμη έως Αναγέννηση: μπουρλέσκο και μίμηση.

Από την Αναγέννηση κ.ε.: μπουρλέσκο, κωμικό, γελοίο, κριτική, (λιγότερο) μίμηση (παρασιτική, μη αυθεντική).

Από το 1960 κ.ε.: κωμικό, αμφισβήτηση, διαστροφή, κριτική, διακειμενικότητα (μη αυθεντική, μηδενιστική, αρρωστημένη).

Μεταμοντέρνα εποχή: μεταμυθοπλασία, διακειμενικότητα, κωμικό (ισότιμη τέχνη).

Σήμερα δύο κυρίαρχες απόψεις:

α) κωμική μίμηση,

β) διακειμενική μεταμόρφωση δίχως κωμική πρόθεση.

Τα κίνητρα της παρωδίας

Περιφρόνηση → περιπαικτική μίμηση → διακωμώδηση

Θαυμασμός → μίμηση → αναμέτρηση/βελτίωση

Η παρωδία:

- αν και συνήθως συνοδεύεται από κωμικό αποτέλεσμα, δεν γελοιοποιεί αναγκαστικά το πρότυπό της.
- ενεργοποιεί κριτικά δεδομένο λογοτεχνικό υλικό, με κωμικό αποτέλεσμα.
- κάνει το αντικείμενο επίθεσης μέρος της δομής της, έτσι ώστε να διατηρείται η ισορροπία εξάρτησης και ανεξαρτησίας ανάμεσα στα δύο κείμενα.

Η παρωδία:

- είναι πνευματώδης ελεγχόμενη υπερβολή. Η ισορροπία ανάμεσα στη στενή μίμηση και παράθεση και στην εκτόπιση του κειμένου-προτύπου συνοδεύεται από κωμικό αποτέλεσμα που απολήγει στην εγκαθίδρυση ασυμφωνίας μεταξύ των δύο κειμένων.
- η λειτουργία της εξαρτάται κατά πολύ από την αντίδραση του αναγνώστη.

Η σχέση της παρωδίας με συναφείς όρους

α) Ποια είναι η σχέση της παρωδίας

- με το κωμικό;
- με το κείμενο-πρότυπο;
- τη διακειμενικότητα;
- με την αυτοαναφορικότητα;
- με την ειρωνεία
- με τη σάτιρα;
- με το *pastiche*;

β) Με βάση ποια άλλα κριτήρια μπορεί να οριστεί η παρωδία εκτός από την πρόθεση του συγγραφέα;

Η παρωδία από τον 20ό αιώνα και εξής

Η μοντέρνα παρωδία:

- Δεν έχει αναγκαστικά κωμικό αποτέλεσμα.
- Είναι ένας τρόπος αυτοαναφορικότητας.
- Συνιστά έναν διάλογο για την τέχνη με τα μέσα της τέχνης.
- Είναι ένας από τους βασικούς τρόπους θεματικής και μορφικής δόμησης των κειμένων με πολιτισμικές και ιδεολογικές διαπλοκές ως προς την ερμηνευτική λειτουργία του.
- Συνιστά δημιουργική προσέγγιση της παράδοσης.
- Συνιστά μοντέρνα ανακωδικοποίηση ενός κειμένου, που νομιμοποιεί τη διαφορά στην καρδιά της ομοιότητας.
- Συνιστά διερεύνηση της ταυτότητας της τέχνης και των ορίων της λογοτεχνίας.
- Υπονομεύει την ίδια τη λογοτεχνική υποστασιοποίηση μιας ιδέας σε μορφή.

Η παρωδία από τον 20ό αιώνα και εξής

- Αποτελεί αυτοσχόλιο της ίδιας της πράξης της γραφής.
- Είναι μια μορφή ανακύκλωσης της τέχνης.
- Σχετίζεται με τη διακειμενικότητα αλλά δεν ταυτίζεται μαζί της καθώς η διακειμενικότητα δεν ενέχει στοιχεία μεταμόρφωσης.
- Σχετίζεται με το μπουρλέσκο με το οποίο παλαιότερα χρησιμοποιούνταν εναλλακτικά αλλά δεν ταυτίζεται μαζί του καθώς το μπουρλέσκο είναι ένα όχημα της παρωδίας.
- Διαφοροποιείται από το *pastiche* το οποίο λειτουργεί μέσω της ομοιότητας και δεν μεταμορφώνει.
- Διαφοροποιείται από τη σάτιρα καθώς η παρωδία συντίθεται σε σχέση με ένα άλλο έργο τέχνης.
- Είναι πάντα ειρωνική αφού δημιουργεί δύο συστήματα αναφοράς αλλά δεν ταυτίζεται με την ειρωνεία.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κατερίνα Κωστίου, Τίτλος μαθήματος: «Ερευνητικά Ζητήματα Νεοελληνικής Φιλολογίας. Το κωμικό και η Ποιητική της Ανατροπής. Ενότητα 8: Παρωδία Ι: Θεωρητική προσέγγιση».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1770/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

